

3:26-30 The reaction

1. Talmud, Sanhedrin 92b-93a

בשעה שהפיל נבוכדנצר הרשע את חנניה מישאל ועזריה לכבשן האש אמר לו הקב"ה ליחזקאל לך והחיה מתים בבקעת דורא כיון שהחיה אותן באו עצמות וטפחו לו לאותו רשע על פניו אמר מה טיבן של אלו אמרו לו חבריהן של אלו מחייה מתים בבקעת דורא פתח ואמר +דניאל ג'+ אתוהי כמה רברבין ותמהוהי כמה תקיפין מלכותיה מלכות עלם ושלטנה עם דר ודר וגו' אמר רבי יצחק יוצק זהב רותח לתוך פיו של אותו רשע שאילמלא בא מלאך וסטרו על פיו ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים... אמר רבי תנחום בר חנילאי בשעה שיצאו חנניה מישאל ועזריה מכבשן האש באו כל אומות העולם וטפחו לשונאיהן של ישראל על פניהם אמרו להם יש לכם אלוך כזה ואתם משתחוים לצלם מיד פתחו ואמרו +דניאל ט'+ לך ד' הצדקה ולנו בשת הפנים כיום הזה

When wicked Nevuchadnezzar cast Chananiah, Mishael and Azaryah into the fiery furnace, Gd said to Yechezkel, "Go resurrect the dead in the Valley of Dura." When he resurrected them, the bones came and slapped that wicked one in the face. He said, "What are these?" They said, "The peer of these men is resurrecting the dead in the Valley of Dura." He recited Daniel 3:33... Rabbi Yitzchak said: Molten gold should be poured into the mouth of that wicked one; had the malach not slapped his mouth, he would have put all of the songs and praises of David in Tehillim to shame!... Rabbi Tanchum bar Chanilai said: When Chananiah, Mishael and Azaryah exited the fiery furnace, all of the nations slapped 'the enemies of Israel' in the face, saying, "You have a Gd like this and yet you bow to a statue?!"...

Postscripts

2. Talmud, Sanhedrin 93a

להיכן [אזלו]? אמר רב בעין [הרע] מתו ושמואל אמר ברוק טבעו ורבי יוחנן אמר עלו לארץ ישראל ונשאו נשים והולידו בנים ובנות... שנאמר +זכריה ג'+ שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך הישבים לפניך כי אנשי מופת המה

Where did they go? Rav said: They died of the evil eye. Shemuel said: They drowned in saliva. Rabbi Yochanan said: They ascended to Israel and married and produced sons and daughters... as Zechariah 3:8 says, "Listen, Yehoshua the high priest! You and your friends who sit before you, for they are men of wonders."

3. Abarbanel, Maayan 6 Tamar 3 (pg. 314)

תכלית מה שהיה ענינם היה זה הנס שנעשה להם ולכן לא נזכרו בזה הספר הצדיקים האלה בדבר אחר רשום ובא תמיד זכרונום נגרר אחר דניאל ובסבתו לא מפאת עצמם

Their central role was this miracle which happened for them, and so these righteous people were not mentioned in any other circumstance in this book, and they are always mentioned after Daniel and due to him, not due to themselves.

The impact of this story

4. Rambam's Letter, Part 2

וידוע הוא מה שקרה על ישראל בימי נבוכדנאצר הרשע, ושכל מי שהיה בבבל סגד לצלם, מלבד חנניה מישאל ועזריה. כמו שאמר הקל ית' עליהם ישעיה כ"ט כ"ב "לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו." ואולי החרש והמסגר היו בכלל מי שסגד אם היו אז בבבל. ואולם לא ראינו מעולם מי שקראם לא רשעים ולא גוים ולא פסולי עדות. ולא חשב ד' יתברך עליהם עוון עובדי ע"ז, מפני שהיו אנוסים. וכך אמרו עליהם השלום מגילה י"ב א' "הם עשו לפני, אף אני אעשה עמהם לפני בימי המן."

It is known, what happened to Israel in the days of wicked Nevuchadnezzar, that all who were in Babylon bowed to the statue, other than Chananiah, Mishael and Azaryah. Gd said regarding them in Isaiah 29:22, "Jacob should not be ashamed now and his face should not be whitened now." Perhaps 'the craftsmen and the smiths' were among those who bowed, if they were in Babylon then, but we have never seen anyone who called them wicked or non-Jews or invalid as witnesses. Gd did not assign to them guilt as idolaters, because they were forced. And so Megilah 12a says, "They put on an appearance, and so I will put on an appearance in the days of Haman."

5. Tosafot Ketuvot 33b אילמלי

תימה מנא לן דהא אמרי' בהרואה (ברכות סא:) כשהוציאו את ר"ע אמר כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה אימתי יבא לידי ואקיימנו בכל נפשך אלמא משמע דבכל נפשך מיירי אפי' היו מייסרין את האדם ביסורין קשין דומיא דר' עקיבא שהיו מסרין בשרו במסרקין ברזל וכ"ש לנגודי ואור"ת דאותו צלם לא היה עבודת כוכבים ממש אלא היה עשוי לכבוד המלך

This is shocking; how do we know [that they would have bowed under torture]? The Talmud says, "When they took out Rabbi Akiva, he said: I was pained about 'with all of your soul' all my life, wondering when it would come to my hand

and I could fulfill it!" It sounds like 'with all of your soul' applies even under heavy torture as experienced by Rabbi Akiva, whose flesh they combed with iron combs, and certainly, if one was only whipped.

Rabbeinu Tam explains that this statue was not actually an idol; it was made for the king's honour.

What do we learn from this story?

6. Abarbanel, Maayan 6 Tamar 3 (pg. 314-315)

והיוצא מזה הספור הוא ג"כ לדעת מעלת דניאל ומדרגתו בעיני נ"נ המלך שמיהר לעשות משפט האש בחנניה מישאל ועזריה קודם שיגיע הדבר באזני דניאל כי ירא המלך פן יבא דניאל וימחה בידו...

והיה ג"כ הספור הזה משל לאומה בגלותם ולגזירות ולשמדות אשר עשו בהם מלכי האומות בארצותם בגוייהם והסכנות העצומות הסובלות בתוך הגלות כתנור האש השורף ושלא ימוש מלאך ד' מהם והשגחתו העליונה לא יעזבם

What emerges from this story is also to know the stature of Daniel, and his greatness in the eyes of King Nevuchadnezzar, who rushed to punish Chananiah, Mishael and Azaryah in fire before the matter could reach Daniel's ears, for the king feared that Daniel might come and protest...

This story is also a lesson for the nation in their exile, under the decrees and destruction the kings of the nations issue in their lands, among their nations, and amid the great dangers they bear in exile, like a burning, fiery furnace, to let them know that the malach of Gd will never leave them, and Gd's supervision will not abandon them.

3:31-33 Nevuchadnezzar's letter

7. Abarbanel Maayan 6, Tamar 5 (pg. 317-318)

והוא חשב בלבו לבטל הגזירה העליונה ההיא ולסדר עניני מלכיות הארץ באופן שיהיו נכנעים ומשועבדים לו ולזרעו לעולם... ומפני הגאווה ההוללת הזאת נגזר עליו לטרדו מבני אדם וללכת כעיר פרא בין החיות...

He thought that he would erase the heavenly decree and arrange the earthly empires such that they would be humbled and enslaved before him and his seed forever... Due to this empty arrogance, it was decreed that he would be chased from human society, to travel like a wild donkey among the beasts...

8. Ibn Ezra to 4:3

יספר כל המעשה שעבר ונכתב ככה בעבור כבוד דניאל שכתב המלך ככה לכל מדינות מלכותו ותפארת גדולה היתה לישראל
It tells the entire story that happened, and it was written thus [here] in honour of Daniel, for the king wrote thus to all of the lands of his reign, and it was a great source of splendour for Israel.

4:1-15 The Dream

9. Abarbanel Maayan 6, Tamar 5 (pg. 318)

והראו לו שהאדם עץ השדה ושהוא היה כאותו אילן הגדול והגבוה והיפה אבל צומח הווה נפסד בהכרח
They showed him that man is a tree of the field. He is like that great, tall, beautiful tree, but he must [likewise] grow, exist, and then be destroyed.

4:16-25 The Interpretation

10. Midrash, Shemot Rabbah 30:24

מי שדורש המקרא הזה עושה לדניאל מטיח דברי' כלפי מעלה שאמר לנבוכדנצר מרי חלמא לשנאך, אין שונאו בעולם יותר מן הקב"ה שהחריב את ביתו והגלה את בניו, ועוד גם ישראל היו שונאיו והיה מקלל אותן, אלא נתן דניאל לבו כנגד הקב"ה ואמר מרי שבשמים הבא את החלום לשונאך זה

One who analyzes this verse [as it is written] makes Daniel a blasphemer for saying to Nevuchadnezzar, "My master, may this dream be for your enemies." Nevuchadnezzar had no greater enemy in this world than Gd, for destroying His house and exiling His children! Further, the Jews were his enemies, and so Daniel was now cursing them! Rather, Daniel turned his heart toward Gd, saying, "My Master in Heaven, bring this dream upon this enemy of Yours."

11. Rashi to 4:24 (based on Midrash Tanchuma Mishpatim 4)

ומה ראה דניאל להשיא עצה טובה לנבוכדנצר ראה ישראל עניים שפלי גולה מחזירין על הפתחים והשיאו עצה לחננם אמר לו עניים אלו שהגליתם רעבים הם פרנסם וכן עשה פתח אוצרותיו והיה מפרנסם כל י"ב חדש

What moved Daniel to give this good advice to Nevuchadnezzar? He saw the Jews, poor, lowly in their exile, going from door to door, and he advised Nevuchadnezzar to aid them. He said, "These paupers you exiled are hungry; support them!" And so Nevuchadnezzar did, opening his stores and supporting them for twelve months.